

Г.С. Іванишина

РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОБІРНОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено основні тенденції розвитку системи пробірного нагляду в Україні. Визначено сутність пробірного нагляду та механізми його здійснення. Досліджено періоди становлення системи пробірного нагляду в Україні з описом найбільш важливих подій з початку XVI століття зі зміни підходів до таврування, організаційних реформ, інших форм державного контролю у сфері виробництва і переробки дорогоцінних металів і каміння. Виокремлено основні практики пробірного нагляду за роки незалежності України, висвітлені реформи та реалізація державної політики контролю якості в сфері виробництва і переробки дорогоцінних металів і каміння. Описано ключові проблеми, вирішення яких визначає перспективи подальшого розвитку системи національного пробірного нагляду та входження України у міжнародні інституції з випробувань та клеймування виробів із дорогоцінних металів.

Ключові слова: національна економіка, пробірний нагляд, система пробірного нагляду, дорогоцінні метали і каміння, контроль за якістю виробів з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, ювелірна промисловість, клеймування.

Постановка проблеми. Складовими національної економіки є її галузі, співвідношення між якими становить галузеву структуру. У цій структурі важливе місце належить виробництву дорогоцінних металів і коштовного каміння. Держава здійснює контроль за видобуванням, виробництвом, використанням, обігом, обліком і зберіганням дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та виробів із них. В Україні система пробірного контролю за якістю ювелірних виробів з дорогоцінних металів формувалася під впливом історичних та соціально-економічних чинників. Загалом, пробірний нагляд є важливим напрямком державної політики, зокрема її фінансової складової.

Пробірний нагляд як дещо специфічний об'єкт дослідження залишається актуальним науковим напрямом. Особливо це важливо з огляду на реформи у системі центральних органів державної влади, зокрема контролюючих, які розпочались у 2014 р. і тривають досі. За таких умов фахівці і науковці мають більш ґрунтовно вивчати значення пробірного нагляду, його якість у вітчизняних умовах та формулювати свої пропозиції з вирішення тих проблем, які виникають у даній стратегічно важливій сфері. Для цього необхідно розуміти ретроспективні умови формування системи пробірного нагляду в Україні, аби визначити слабкі місця та протидіяти їх виникненню в майбутньому.

На відміну від здійснених напрацювань, дане дослідження покликане охопити основні етапи розвитку ювелірної галузі в Україні, які мають свої відмінні пріоритети, що суттєво впливають на господарство в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати даного дослідження сформульовані на основі аналізу праць українських вчених, які звертались до даного питання. Серед них – Т. Артюх [3], Д. Видолоб, О. Гавриленко, В. Губарева, Н. Луців [2], М. Назимок, О. Маліченко, А. Посохов, К. Семенюк [4], Ю. Тітова [8], В. Федорук, О. Шликов та ін. Вважаємо, що ці напрацювання вимагають доповнення історичним ракурсом вивчення практики пробірного нагляду в Україні.

Постановка мети і завдань. Метою публікації є визначення основних етапів становлення системи пробірного нагляду в Україні з описом найбільш важливих подій, зміни підходів до клеймування, організаційних реформ, інших форм державного контролю в сфері виробництва і переробки дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння.

Виклад основного змісту дослідження. Переважно державний пробірний нагляд розглядається як система організаційно-технічних і правових заходів, спрямованих на здійснення державного контролю за видобуванням, виробництвом, використанням, обігом, обліком і зберіганням дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та виробів із них, а також виконанням операцій із зазначеними цінностями і на забезпечення залучення до вторинної переробки відходів і брухту, що містять дорогоцінні метали і дорогоцінне каміння [1].

Категорія пробірного нагляду розкриває контролюючий вплив держави на різні дії щодо виробництва та переробки доро-

гоцінних металів і дорогоцінного каміння (рис. 1). Пробірний нагляд охоплює різні заходи організаційно-технічного та правового характеру, які в системній взаємодії забезпечують контроль за якістю виробів з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, збереження та ефективного використання їх скарбу.

Рис. 1. Сутність пробірної нагляду як важливого напрямку державної політики

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Пробірний нагляд в Україні відіграє значну роль для розвитку ювелірної промисловості. Як пише Н. Луців, сьогодні перед ювелірною промисловістю постають проблеми, які, насамперед, пов'язані з якістю, безпечністю та надійністю: це недотримання виробниками вимог законодавства України у сфері застосування технічних регламентів та стандартів, відсутність на підприємств-

вах системи управління якістю, застосування суб'єктами господарювання «нестандартних сплавів» та домішок, використання імпортованих сплавів низької якості, нестійких покриттів, які не пройшли випробування на відповідність показникам надійності та безпеки [2, с. 79]. Негативні висновки щодо якості вітчизняної ювелірної продукції роблять Т. Артюх та І. Григоренко. Учені зазначають, що зважаючи на незначний в Україні видобуток золота, метал, який використовується ювелірами, або вилучений з брухту, відходів та «електронного лому», або готова імпортована лігатура, інколи невідомого повного хімічного складу. Для того, щоб провести ретельний афінаж (очищення благородних металів) потрібне дороге технологічне обладнання, а для значної частки підприємств це не під силу, тому в ювелірні прикраси потрапляють такі хімічні елементи, як кадмій, свинець, індій, ртуть, залізо, олово, марганець, хром та інші, які чинять негативний вплив на здоров'я людини [3, с. 154]. З таких тверджень можна прийти до висновку, що сфера використання і виробництва дорогоцінних металів та каміння в Україні перебуває в площині численних ризиків, відображаючи загальні недоліки у сфері господарювання, що обумовлює необхідність модернізації підходів пробірної нагляду.

Пробірний нагляд в Україні пройшов різні етапи становлення. Якщо брати до уваги глибоку ретроспективу, до здобуття нашої державою незалежності, то імпонує підхід К. Семенюк, яка здійснила періодизацію регулювання ювелірної галузі України. У табл. 1 відображено основні етапи та їх загальну характеристику.

У період підневільності українських земель не було можливості здійснення самостійного пробірної нагляду у формі клеймування та й узагалі система контролю якості ювелірних виробів була впроваджена пізніше, ніж у більшості європейських держав. Лише з XVI ст. історики знаходять факти клеймування виробів із золота. На західноукраїнських землях у період приналежності до Речі Посполитої практика реєстрації клейм у міських актах була відсутня та була впроваджена лише після їх входження до складу Австрійської, а згодом Австро-Угорської імперії. Мережа пробірних установ на західноукраїнських землях почала поширюватись швидше, ніж на територіях в складі Російської імперії (з кінця XVIII ст.). Більше того, з 1806 р. у межах Австрійської імперії впроваджувалась триступенева ієрархія пробірних установ: другий рівень формували такі структури в головних містах, а третій –

«субституції», які розташовувались у менших містечках. Це підтверджувало активний розвиток організаційного забезпечення пробірного нагляду тих часів.

Таблиця 1

Основні етапи становлення системи пробірного нагляду в Україні

№ з/п	Етап	Загальна характеристика
1	XVI – кінець XVIII ст.	Становлення загальних практик регуляторних впливів на підневільних українських землях. Перші факти клеймування у XVI ст. Введення обов'язковості проб і клеймування дорогоцінних виробів у XVII ст. Введення системи пробірного нагляду (іменний указ Петра I, 1700 р.). Практика державного контролю проби на західноукраїнських землях (введена в Австро-Угорській імперії з 1784 р.), розвиток мережі державних пробірних установ на українській території, у складі Австрійської імперії.
2	початок XIX – середина XIX ст.	Становлення мережі установ пробірного нагляду на українських територіях. Поява та розвиток власних пробірних палат на території України, у складі Російської імперії. Цільова підготовка майстрів пробірної справи для випробування і клеймування срібних та золотих виробів. Обов'язкове створення пробірних палат в усіх містах (указ Миколи I, 1840 р.).
3	кінець XIX ст. – 1917 р.	Розвиток мережі установ пробірного нагляду на українських землях. Поява в системі державного управління додаткових контрольних органів в умовах стрімкого розвитку ювелірної промисловості як наслідку машинізації виробництва. Чинність «Пробірного статуту» зі збільшенням кількості проб. Введення єдиного клеймування на території Російської імперії та вдосконалення системи клеймування на західноукраїнських землях.

Продовження таблиці 1

№ з/п	Етап	Загальна характеристика
4	1918–1991 рр.	Розвиток пробірного нагляду в умовах радянської економіки (на західноукраїнських землях – з 1939 р.). Формування мережі пробірних управлінь (окружних, обласних), з 1940-х років – інспекцій пробірного нагляду (4 на території України). Чинність «Положення про пробірний нагляд за ювелірним промислом і торгівлею виробами із дорогоцінних металів» (1922 р. з наступними поправками). Впровадження метричної системи клеймування (1927 р.). Зростання значення пробірного нагляду в умовах розвитку в СРСР оборонної, радіоелектронної, ювелірної промисловості у післявоєнний період.
5	початок 1991 р. – початок 2000-х років	Реорганізація Південно-Західної інспекції пробірного нагляду в Центральну Українську державну інспекцію пробірного нагляду Міністерства фінансів СРСР (27.06.1991 р.), створення Державної пробірної палати Міністерства фінансів України (9.10.1991 р.). Впровадження державних пробірних клейм незалежної України (31.08.1994 р.). Формування законодавства, чинність Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» (1998 р.). Розвиток мережі казенних підприємств пробірного контролю, створення Державної пробірної служби (2000 р.). Стрімкий розвиток ювелірної промисловості в умовах приватизації державних ювелірних підприємств.

Продовження таблиці 1

№ з/п	Етап	Загальна характеристика
6	початок 2000-х років і дотепер	Якісний розвиток державного управління ювелірною галуззю в Україні, поява ефективних складових державного регулювання. Створення Державної пробірної служби України та регіональних пробірних установ. Бурхливий розвиток ювелірної промисловості (десятикратне зростання у період 2000–2008-х років). Поступова лібералізація обігу дорогоцінних металів. Створення Союзу ювелірів України (2005 р.). Створення Державної пробірної служби України за новими стандартами (2010 р.). Організаційні реформи у сфері пробірного нагляду з 2014 р.: ліквідації Державної пробірної служби, розподіл функціональних зобов'язань між Міністерством фінансів України і Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Джерело: побудовано автором за даними [4, с. 8–9].

З плином років неодноразово змінювались знаки клейм, здійснювалась їх уніфікація та адаптація до територіальних умов. При цьому клеймування різнилось для різних типів дорогоцінних металів. Змінювались системи клеймування, позначення дат виготовлення виробу і т.д. Цікавою була практика у Російській імперії кінця ХІХ ст., коли застосовувались загальні і спеціальні клейма. Останні використовувалися в межах окремого округу. Усі ці практики були важливими для формування сучасної політики клеймування у системі пробірного нагляду в Україні.

Період СРСР ознаменований організаційними перетвореннями з формуванням міжреспубліканської мережі пробірних інспекцій. Державні пробірні клейма чітко регламентували затверджені зразки і технічні умови. Практика клеймування закономірно зазнавала постійних реформ. Показовим був 1927 р., коли впроваджувалась метрична система клеймування, і 1958 р., коли впроваджувалась система клеймування нового зразка.

Зосередимо більшу увагу на періоді незалежної України. Державний пробірний нагляд став особливо важливим з середини 90-х років ХХ ст., коли в економіку почав інвестуватись

приватний капітал, що, в свою чергу, формувало сприятливі передумови для розвитку ювелірної промисловості. До цього в Україні діяло лише 4 великі ювелірні підприємства та не було практики виробництва ювелірних сплавів без використання імпортної сировини.

Перші роки незалежності ознаменовані створенням Державної пробірної палати України та прийняттям Декрету Кабінету міністрів України «Про державний пробірний нагляд». Саме цей перший документ визначив сутність державного пробірного нагляду, схематично відображеного на рис. 1, а також подав такі дефініції, як дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, вироби з дорогоцінних металів, видобування дорогоцінних металів, видобування дорогоцінного каміння, виробництво дорогоцінних металів, використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, проба, державне пробірне клеймо, клеймування, іменник, операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням [1]. Також даний норматив регламентував процедури клеймування і встановлення проб, функціональність органів державного пробірного нагляду.

Згідно Постанови Кабінету міністрів України «Про державний пробірний нагляд та організацію обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння» (від 9.10.1991 р.; втратив чинність у 1998 р.) на базі діючої в м. Києві Центральної Української державної інспекції пробірного нагляду Міністерства фінансів СРСР було створено Державну пробірну палату України на засадах господарського розрахунку, з підпорядкуванням їй усіх державних інспекцій пробірного нагляду, розташованих на території України, а також постійних контролерів на підприємствах по обробці алмазної сировини [5]. Законодавство регламентувало, що на Державну пробірну палату України покладається «здійснення державного пробірного нагляду на території республіки, контроль за правильністю використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, забезпечення залучення до вторинної переробки їх лому і відходів на підприємствах, в установах і організаціях усіх галузей народного господарства, незалежно від форм власності і підпорядкованості» [5]. Фактично, до нині така функціональність профільних державних установ збереглась, хоча за останні роки відбулось розділення сфер впливів, про що буде йти мова нижче.

Серед інших показових подій становлення системи пробірного нагляду в Україні є те, що у 1994 р. було введено, вперше за

часів незалежності, державне клеймування, а також почала впроваджуватись профільна нормативна основа виробничої, переробної, торговельної та іншої діяльності з використання дорогоцінних металів і каміння. Зокрема у 1994 р. було прийнято Закон України «Про видобуток і переробку дорогоцінних металів і каменів в Україні», який згодом (з 1997 р.) був замінений діючим нині нормативом – Законом України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними». Даний норматив сьогодні є фактично основним у даній сфері, реалізуючи у вітчизняних умовах положення Конвенції з випробувань та клеймування виробів з дорогоцінних металів (1972 р.). Він містить важливі положення щодо:

– понятійно-термінологічної бази (дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення, напівдорогоцінне каміння, видобуток дорогоцінних металів, видобуток дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, виробництво дорогоцінних металів, використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, Державний фонд дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України, Історичний фонд дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України, золотий запас України, банківські метали, оперативний резерв золота, Державне сховище дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України, скарб дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, державне пробірне клеймо, клеймування та ін.);

– функцій управління органів виконавчої влади України у сфері видобутку, виробництва, використання, зберігання дорогоцінних металів і каміння, напівдорогоцінного каміння та контролю за операціями з ними [6].

У 1999 р. державні управління пробірного нагляду реорганізовано в державні інспекції пробірного контролю. Загалом таких інспекцій функціонувало 4 – Центральна у м. Київ, Західна у м. Львів, Південна у м. Одеса та Східна у м. Харків. Певним чином це зберегло традиції пробірного нагляду з часів СРСР, коли саме в цих містах існували відповідно інспекції. Більше того, саме тут діяли державні, а згодом приватизовані, ювелірні заводи (нині вони досі функціонують, за винятком Одеського ювелірного заводу).

У 2000 р. згадані регіональні інспекції було ліквідовано та створено натомість Центральне, Східне, Західне і Південне казенні підприємства пробірного контролю. Важливою подією того часу було створення Державної пробірної служби України. У 2010 р. було значно вдосконалено нормативні основи її діяльності з затвердженням Указу Президента України «Про Положення про Державну пробірну службу України». Загалом останній етап К. Семенюк (див. табл. 1) позначає як період якісного розвитку державного управління ювелірною галуззю. У принципі, в порівнянні до попередніх етапів нині дійсно маємо певні зрушення за даним напрямом. Проте, з іншого боку, загострюється чимало проблем.

Так, нинішній етап є важливим у плані організаційних реформ у сфері пробірного нагляду. У 2014 р. чинний Уряд України провів численні зміни в системі контролюючих органів, орієнтуючись на оптимізацію штату держслужбовців та покращення якості роботи. У коло реформ попала Державна пробірна служба. У результаті державний пробірний нагляд перейшов до компетенції Міністерства фінансів України, а споживчі інтереси щодо виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння станом на початок 2017 р. відстоює Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Цей орган координується через міністра аграрної політики та продовольства України та фактично розпочав свою діяльність з квітня 2016 р. Законодавством регламентовано його повноваження щодо здійснення державного нагляду за дотримання законодавства про захист прав споживачів (у тому числі споживачів виробів з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння) [7]. З метою виконання позначених завдань, у структурі Державної служби з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів утворено сектор державного пробірного контролю, підпорядкований департаменту захисту споживачів.

Ліквідація Державної пробірної служби певним чином була виправданою. Як стверджувала Ю. Тітова, ще до реформ 2014 р. система органів державного регулювання обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, незважаючи на її розгалуженість та спроби реформування, є такою, що потребує вдосконалення, оскільки через надмірну бюрократизацію, невиправдане дублювання функцій, застарілі норми законодавства та незначну результативність діяльності окремих її органів вона не забезпечує належного функціонування галузі [8, с. 47]. Тепер стоїть питання,

чи нові профільні структури будуть спроможні забезпечити прозорий регуляторний процес, чи поточні зміни є лише формальними кроками?

До опису таких організаційних реформ слід додати, що в за-собах масової інформації суб'єкти бізнесу у сфері виробництва, переробки дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння критично сприйняли ліквідацію Державної пробірної служби. На певний час суб'єкти бізнесу не могли провадити свою діяльність, що підвищило їх ризику. Наразі дана сфера залишається в невизначеному регуляторному полі, а ефективність управлінських рішень нових структур в особі Міністерства фінансів України та Державної служби з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів може підтвердити лише час.

Окрім організаційних невизначеностей суб'єкти бізнесу зазнали також податкових змін. У ході реформи з ліквідації Державної пробірної служби України, також підкреслено значимість Державної фіскальної служби, яка у сфері пробірного нагляду зобов'язана здійснювати контроль за правильністю нарахування і сплати податків. Водночас, ті реформи, які були здійснені, не сприяють розвитку ювелірного бізнесу в Україні. Фахівці критично сприймають впровадження пенсійного збору у розмірі 10%, який сплачується при обов'язковому клеймуванні напівготової ювелірної продукції. З одного боку, бізнес залишили на спрощеній системі оподаткування. З іншого боку, впровадження пенсійного збору значно підвищило вимушені виплати підприємців, зменшуючи кількість офіційно зареєстрованих фізичних осіб у даному правовому статусі.

На фоні організаційних реформ слід звернути увагу на значні прогалини в статистичному супроводі пробірного нагляду в Україні. Для прикладу, в публічному доступі експрес-випуски Державної служби статистики України «Продаж споживчих товарів, які вироблені на території України, у торговій мережі», дані яких давали змогу проаналізувати ринок ювелірних виробів в Україні, обмежуються 2010-м роком. Важливим інформаційним джерелом було щорічне звітування Державної пробірної служби, яка наразі ліквідована (останній звіт про результати контрольно-наглядової роботи служби за 2013 р.). Ця структура до 2013 р. публікувала на своєму офіційному сайті основні статистичні дані щодо: обсягів надходження виробів з дорогоцінних металів до органів державного пробірного контролю та клеймованих заводами; співвідно-

шення обсягів клеймованих ювелірних виробів за видами дорогоцінного металу; середньої маси ювелірних виробів; розподілу надходження ювелірної продукції за постачальниками (виготовлювачами, не виготовлювачами і т.д.); клеймування виробів з дорогоцінних металів за основними пробами; кількості зареєстрованих відбитків іменників (станом на 2013 р. – 1200 одиниць) і т.д. [9]. Окремі дані також можна отримати з офіційного сайту Державного гемологічного центру України, а також регіональних казенних підприємства пробірного контролю, які здійснюють обов'язкове клеймування ювелірних та побутових виробів. Разом з тим, стратегічне значення сфери виробництва та переробки дорогоцінних металів і каміння вимагає формування прозорого інформаційного забезпечення, яке б дозволяло аналізувати тренди видобування, обробки, продажу і т.д. в достатній часовій ретроспективі та з відображенням конкурентних умов у ювелірній промисловості.

До опису етапів становлення системи пробірного нагляду в Україні також слід додати, що, незважаючи на різні організаційні реформи, залишаються незмінними основні напрями та інструменти такого нагляду (табл. 2).

Таблиця 2

Сучасні напрями та інструменти пробірного нагляду в Україні

Адміністративні	Економічні	Інформаційні
<ul style="list-style-type: none"> – регулювання видобутку сировини; – встановлення правил оцінки якості сировини та виробів; – встановлення правил дистрибуції, транспортування продукції та безпеки виробництва; – створення навчальної бази для поповнення кадрового резерву ювелірної галузі, галузей переробки металів і каміння; – заохочення шляхом надання державних замовлень; – створення режиму сприяння експорту продукції, встановлення експортних квот. 	<ul style="list-style-type: none"> – оподаткування; – ставка мита для ввезення/експорту сировини та готової продукції; – вартість оцінки та ліцензування діяльності; – надання, гарантування кредитів; – створення інвестиційних програм; – виділення дотацій. 	<ul style="list-style-type: none"> – просування на державному та міжнародному рівнях вітчизняної ювелірної школи; – збереження, пропагування та поширення культурного надбання та художніх традицій, шкіль, культурного спадку в сфері виробництва з дорогоцінних металів і каміння.

Джерело: побудовано автором за даними [4, с. 77].

Вважаємо, що в Україні актуалізується не стільки підбір інструментів пробірного нагляду, як ефективність їх застосування. Здійснюючи управлінські впливи слід пам'ятати про стратегічну важливість сфери добування і переробки дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, що є важливою безпековою детермінантою розвитку Української держави.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Система пробірного нагляду в Україні безпосередньо залежить від соціально-економічного розвитку. Її історія пов'язана з тривалою бездержавністю та територіально-політичним поділом українських земель, що позбавляло можливості формування власної системи пробірного нагляду. Разом з тим, за 25 років незалежності України влада мала достатній часовий проміжок для становлення власної ефективної системи управління добуванням і переробкою дорогоцінних металів та каміння. Наразі такої системи сформовано не було. Більше того, актуалізувались проблеми стихійного добування бурштину, недосконалість ринку ювелірних виробів, скорочення суб'єктів малого і середнього бізнесу в даній сфері. Усе це підтверджує численні проблеми у сфері пробірного нагляду, які в принципі відображають загальні недоліки системи державного управління. За таких умов залишаються актуальними дослідження ретроспективного характеру щодо практики пробірного нагляду в різні періоди становлення Української держави. Особливої уваги потребує організаційне забезпечення з частими реформуваннями за роки незалежності, зокрема: зменшення 10% пенсійного збору до 3–5%, що в цілому збільшить надходження більше як у 2 рази; зменшення відрахувань частини чистого прибутку (дивідендів) до бюджету; вдосконалення механізму підвищення тарифів на випробування та клеймування із дорогоцінних металів у 2018 р.; захист державних пробірних клейм через знаходження обладнання та клейм на непідконтрольних територіях в зоні бойових дій та окупованого Криму, частини Донецької та Луганської областей; участь України у Міжнародній асоціації пробірних служб (IAAO) та приєднання до Конвенції з випробування і клеймування виробів з дорогоцінних металів. Тому даний напрям буде предметом подальших досліджень автора.

1. Про державний пробірний нагляд: Декрет Кабінету міністрів України від 17.05.1993 року № 53-93 (втратив чинність від 11.12.1997 року, підстава 637/97-вр): Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/53-93>

2. Луців Н.В. Проблеми та основні тенденції розвитку вітчизняного ринку ювелірних виробів. *Товарознавство та інновації*. 2012. Вип. 4. С. 79–89.
3. Артюх Т.М., Григоренко І.В. Проблеми безпеки та надійності ювелірних виробів. *Науковий вісник*. 2008. Вип. 18.7. С. 153–157.
4. Семенюк К.М. Механізми державного регулювання розвитку ювелірної галузі в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02. Харків, 2015. 214 с.
5. Про державний пробірний нагляд та організацію обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння: Декрет Кабінету міністрів України від 09.10.1991 року № 246 (втратив чинність від 8.04.1998 року, підстава 475-98-п): Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/246-91-%D0%BF>
6. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 року № 637/97-ВР: Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80/page>
7. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова Кабінету міністрів України від 2.09.2015 року № 667: Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF>
8. Тітова Ю.О. Система суб'єктів державного регулювання обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні. *Європейські перспективи*. 2012. № 4(1). С. 43–48.
9. Інформаційно-аналітичні матеріали про діяльність ювелірної галузі України у 2013 році, підготовлені Державною пробірною службою України: Uvelux. URL: <http://uvelux.com/news/informatsionno-analiticheskie-materialy-o-deyatelnosti-yuvelirnoj-otrasli-ukrainy-v-2013-godu>.

References

1. On State Probation Supervision: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 17, 1993, No. 53–93 (expired on 11.12.1997, basis 637/97-pp.): Legislation of Ukraine. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/53-93> [in Ukraine].
2. Lutsiv, N.V. (2012). Problems with the basic tendency in the development of Ukrainian jewelry market. *Tovarovnavstvo ta innovatsiyi*, 4, p. 79–89 [in Ukraine].

3. Artyuk, T.M., Grigorenko, I.V. (2008). Problems of safety and reliability of jewelry. *Scientific herald*, 18.7, p. 153–157 [in Ukraine].
4. Semeniuk, K.M. (2015). Mechanisms of state regulation of the development of the jewelry industry in Ukraine: diss. for obtaining a degree. state sciences exercise: special 25.00.02. Kharkiv, 214 p. [in Ukraine].
5. On State Probationary Supervision and Organization of Circulation of Precious Metals and Precious Stones: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09.10.1991 No. 246 (expired on April 8, 1998, basis 475-98-p): Ukrainian Legislation. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/246-91-%D0%BF> [in Ukraine].
6. On state regulation of production, production and use of precious metals and precious stones and control over operations with them: Law of Ukraine dated November 18, 1997 No. 637/97-BP: Ukrainian legislation. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80/page> [in Ukraine].
7. On Approval of the Regulation on the State Service of Ukraine for Food Safety and Consumer Protection: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 2.09.2015 No. 667: Ukrainian Legislation. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF> [in Ukraine].
8. Titova, Y.O. (2012). The system of subjects of the state regulation of the circulation of precious metals and precious stones in Ukraine. *European prospects*, 4(1), p. 43–48 [in Ukraine].
9. Information and analytical materials on the activities of the Ukrainian jewelry industry in 2013, prepared by the State Probation Service of Ukraine: Uvelux. URL: <http://uvelux.com/news/informatsionno-analiticheskie-materialy-o-deyatelnosti-yuvelirnoj-otrasli-ukrainy-v-2013-godu> [in Ukraine].

Одержано 10.11.2017 р.